

Sinop'a Sosyal Bilimler Perspektifinden Bakış

PROF. DR. CEVDET YILMAZ

31.10.2025 - 13:14
YAYINLANMA

31.10.2025 - 13:14
GÜNCELLEME

7
PAYLAŞIM

103
GÖSTERİM

Sosyal Bilimler perspektifinden baktığımızda Sinop'un dikkat çeken beşeri özellikleri ve tarihsel geçmişi...

Sinop, antik dönemden günümüze çeşitli medeniyetlere ev sahipliği yapmış, Türkiye'nin kuzeyinde, Karadeniz kıyısında yer alan kadim bir liman şehridir. Sinop, zengin orman örtüsüne bağlı olarak Selçuklulardan itibaren kereste üretimi ve gemi yapımı ile öne çıkarken, Osmanlılar döneminde doğal limanı ile deniz kuvvetleri üssü olmuş, coğrafi yapısından kaynaklanan özellikleriyle Karadeniz Donanmasına ev sahipliği yapmıştır. Sinop doğal limanı sayesinde motorlu araçların devreye girdiği 20.yüzyıla kadar kervan yollarının hâkim olduğu dönemlerde önemli bir ticaret kentidir. Sinop bütün bu özellikleriyle tarihsel süreç içinde Anadolu'nun Karadeniz'e, Karadeniz havzasının da Anadolu'ya açılan kapısıdır.

Sosyal Bilimler perspektifinden Sinop'a bakıldığında gerek il merkezi olan Sinop şehrinde, gerekse ilçelerinde sayısız özelliklerle karşılaşılır. Bu itibarla Sinop şehri; Osmanlılar döneminde kale içinde kalesi olan bir kalebent şehirdir. İç kale zamanla cezaevine dönüşmüş, Sinop bu vesileyle ünlü kişilere ev sahipliği yapmıştır. 1950 nüfus sayımında

Sinop şehir nüfusu yaklaşık 5500 kişi olup, bunun % 10'a yakını mahkûmlardan oluşan küçük, sakin ve huzurlu bir şehirdir(!).

Sinop, Osmanlının son dönemlerinde Kafkasya ve Kırım'dan Çerkez, Gürcü, Abhaz ve Tatar göçlerine sahne olurken Cumhuriyetle birlikte Balkanlardan gelen muhacir ve mübadillerle çok kültürlü bir yapıya kavuşmuştur. Sinop farklı bölgelerden gelen bu nüfusu harmanlamış ve aynı potada eritebilmiş bir ildir.

Sinop, Soğuk savaş döneminde NATO'nun en büyük istihbarat üslerinden birine ev sahipliği yapmış, Yaklaşık 40 yıl boyunca bu özelliğini koruyarak önemli miktarda yabancı nüfus barındırmış, kültürel etkileşim içinde olmuştur.

Sinop, gerek arazisinin engebeli yapısı ve çoğu kısmının tarıma elverişli olmaması, gerek nüfusunun azlığı ve ana ulaşım yollarına uzak kalması gibi nedenlerle 20.yüzyılın ikinci yarısından itibaren yoğun şekilde göç vermiştir. 1950'lerde önce Karabük ve Zonguldak istikametinde hareket eden işsiz nüfus daha sonra İstanbul'a yönelmiştir. Geri kalmışlık sürecinin devam etmesi üzerine 1960'lardan itibaren bu kez göçlerin yönü Batı Avrupa ülkeleri olmuştur. Böylece Sinop yurt içi ve yurtdışı işçi göçlerinde Türkiye genelinde nüfusuna oranla en fazla göç veren iller arasında üst sıralarda yer almıştır. TÜİK verilerine göre Sinop ilinin yaşlı ve mutlu iller kategorilerinde ilk sıralarda yer alması(!) bütünüyle bu göç süreçleriyle ilgilidir.

Sosyal Bilimler açısından Sinop'un ilçeleri de önemli bazı özellikler gösterir. Örneğin Gerze ilçe merkezinin planlı bir kent olması geçirdiği yangın ve devlet eliyle yeniden inşa edilmesinden kaynaklanır. Ayancık 1928-1990 yılları arasında Türkiye'de ormancılığın kalbi durumundadır. Türkiye'nin ilk yabancı sermaye yatırımlarından birini kendine çekmiş, bu sayede dünya çapında bir orman endüstrisine sahip olmuştur. Bu süreçte Ayancık'ın köyleri hava hattı (teleferik), demiryolu nakliyesi, havuz-kanal sistemi gibi çeşitli ulaşım yollarıyla tanışmış, orman işletme sistemi ve ilçedeki fabrika Ayancık'ın sosyo ekonomik ve kültürel yapısında derin izler bırakılmıştır.

Sinop taş örtülü ahşap ev mimarisiyle öne çıkar. Özellikle Ayancık ve Türkeli ilçelerinde ahşap malzemeden beton malzemeye geçiş şeklinde görülen ve köylere kent görünümünü kazandıran kırsal mimarideki hızlı değişim yurtdışına göçün bir etkisidir. Türkiye'nin Akdeniz ve Ege

kıyalarındaki turizm yerleşmelerinde görülen yaz kış nüfus farkı ve yapılaşma yoğunluğunun bir benzeri Sinop'un batı kesimlerindeki yerleşmelerde sıkça görülür.

Boyabat ve Ayancık ilçeleri Anadolu'nun en eski ticari organizasyonlarından olan panayırlara halâ ev sahipliği yapmakta, bu geleneği başarıyla sürdürmektedirler.

Sinop iklimi, yeryüzü şekilleri ve hidrografik özellikleriyle Türkiye'de en çok heyelan ve sellerin yaşandığı illerden biridir. 2021 sel ve taşkın olayları ilin bu yapısını bütün çıplaklığı ile ortaya koymuş, bu vesileyle ildeki birçok altyapı eksikliğini de gün yüzüne çıkarmıştır.

Sinop sanayi faaliyetleri açısından geri kalmış olsa da turizm açısından büyük potansiyel taşımaktadır. Bunun için doğal alanların sürdürülebilir yaklaşımla korunması kadar Sinop'a çekicilik kazandıracak, gelen turistlerin kalış süresini uzatacak tedbirlere de ihtiyaç vardır. Bu tedbirlerden biri de ildeki müze sayısının arttırılması olmalıdır.

Sosyal Bilimler perspektifinden yaklaştığımızda Sinop'un beşeri özellikleri ve tarihsel geçmişi dikkate alınarak önerebileceğimiz başlıca girişimler ve eserler şunlar olmalıdır:

1. Sinop bir kalebent şehirdir. Bu itibarla mevcut doğu ve batı surları sınır alınarak bu alan içinde (yeni bir yapılaşmaya izin vermeden) kentsel dönüşümle tarihi eserler korunarak AVM'leri, otelleri, kültürel çekicilikleri olan bir *Sinop Müze Kent* oluşturulmalıdır.

2. Sinop gerek Selçuklu gerek Osmanlı dönemlerinde denizcilikte ve gemi yapımında öne çıkmış, günümüzde balıkçılığın önemli sektör olduğu bir ildir. Bu itibarla Sinop il merkezinde mutlaka bir *Denizcilik Müzesi*, bu da olmazsa yelkenliden buharlıya geçiş süreçlerini de ele alan, içinde balıkçılığı da barındıran bir *Gemi Müze* olmalıdır.

3. Sinop soğuk savaş döneminin en önemli tanıklarından biridir. Bu itibarla Sinop'ta NATO ülkelerinden temin edilecek malzemelerle mutlaka bir *Soğuk Savaş Dönemi Müzesi* kurulmalıdır. Bu müze Boztepe'de eski radara yakın kısımda, Sinop şehrine hâkim bir mevkide olmalı, seyir terası, kafe vb fonksiyonları da içermelidir.

4. Sinop göçlerle şekillenmiş bir ildir. Koruma altına alınan veya restore edilen kamu binalarından biri *Göç Müzesi* haline getirilmeli, bu müze göç alıp verilen ülkelerle de ilişkili olmalıdır.

5. Ayancık'ta mutlaka bir *Ormancılık Müzesi* ya da *Orman Endüstri Müzesi* oluşturulmalı, Zingal döneminden kalan birikim burada sergilenmelidir. Ayrıca Ayancık'ta her yıl düzenli olarak *Ormancılık Oyunları* ya da *Ormancılık Festivali* düzenlenmeli, bu festival Türkiye'de tek olma özelliği ile öne çıkarılmalı, bu etkinlik ormancılıkla geçimini sağlayan veya geçmişte bir şekilde ormancılık alanında istihdam edilmiş yerli ve yabancı turistlerle buluşturulmalıdır.

6. Boyabat ve Ayancık ilçeleri asırlardır panayır geleneğini sürdüren ilçelerdir. Bu iki ilçede her yıl kurulan panayırlar ulusal düzeyde tanıtılarak yurtiçi ve yurtdışı turistlerin ilgisini çekecek önemli birer fuar haline getirilmelidir.